

Praktijkbijeenkomst Houtwal 2.0

WAGENINGEN
UNIVERSITY & RESEARCH

Louis Bolk
Instituut

Platform
Natuurinclusieve
landbouw Gelderland

Dagvoorzitter

Evert Prins

Louis Bolk Instituut

Fleur Brinke

Welkom op
Agro-innovatiecentrum
De Marke

WAGENINGEN
UNIVERSITY & RESEARCH

Agro-innovatiecentrum De Marke

Agro-innovatiecentrum De Marke

- Onderdeel van WUR
- Coöperatie De Marke (2019-2022)
- Kernteam: ± 8 medewerkers
- ± 80 melkkoeien en 40 stuks jongvee
- 55 ha droge zandgrond
- 800.000 kg melk
- 2 ha natuur op landbouwgrond
- Openbaar wandelpad van 5,5 km

Monitoring bedrijfssysteem, al meer dan 30 jaar

Vee, mest, bodem & gewas:

- Dagelijkse voeropname metingen
- Continu metingen in de stal: ammoniak, methaan en CO2
- Mestanalyses
- Bodemanalyses
- Teeltregistratie en opbrengstmeting per perceel
- Meting nitraat in grondwater
- Weerdata

Maak onderzoek meer bottom-up en betrek boeren

Missie coöperatie De Marke (2019 – 2022)

Als Vriend:

- Blijft u op de hoogte van nieuwe ontwikkelingen en resultaten via onze nieuwsbrief
- Kunt u actief deelnemen aan experimenten en onderzoek
- Wordt u betrokken bij onderzoeks- en demoprojecten, klank- en adviesgroepen en brainstormen
- Neemt u deel aan exclusieve vriendenbijeenkomsten met inspirerende gast sprekers
- Geeft u richting aan het onderzoek op Agri-innovatiecentrum De Marke

Meld u gratis aan:

De Marke
Agri-innovatiecentrum

Strategische adviesraad

Boeren stuurgroep

Vrienden van de Marke

Agro Innovatie Ecosysteem Achterhoek

Ontmoetingscentrum op De Marke

Zoektocht De Marke: kan het anders?

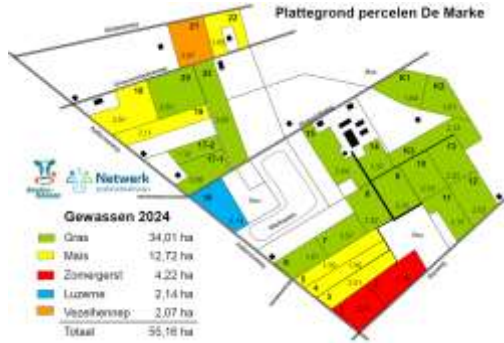
2. Agro faciliteiten

1. ontvangstgebouw

3. Bouw- en vruchtwisselingsplan

Zoektocht De Marke: kan het anders?

Houtwal 2.0 De Marke, Krukerink en te Brake

Met wie hebben we genoeg?

Kader van Houtwal 2.0

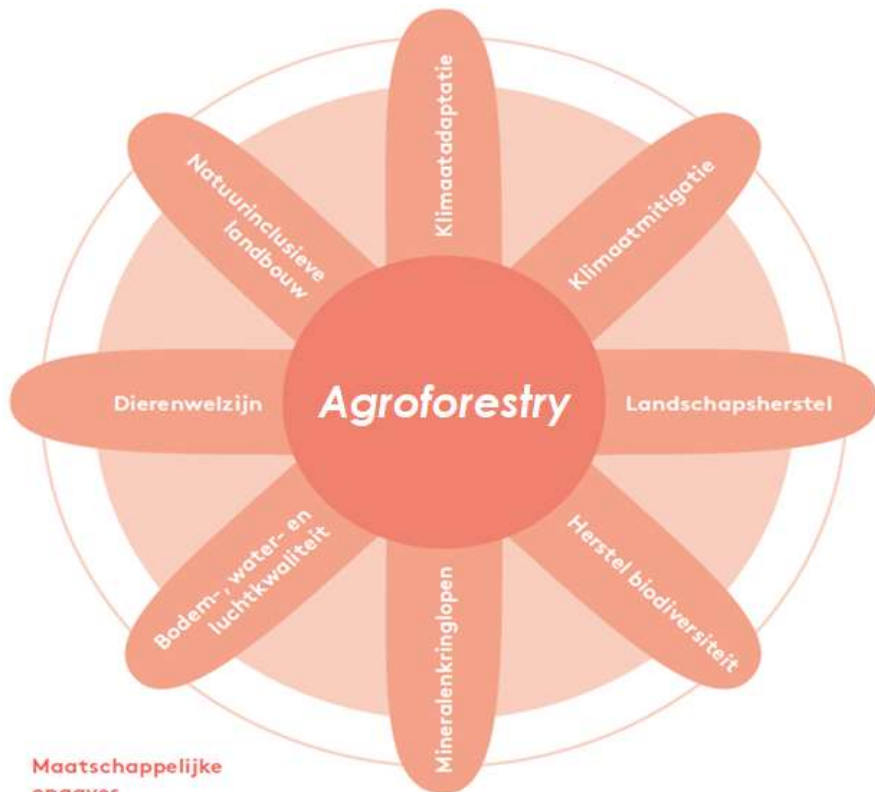

Evert Prins

Louis Bolk Instituut

Bomen in de landbouw: Waardevolle toevoeging

Agroforestry: Het **opzettelijk integreren van houtigen** (bomen en struiken) met de teelt van **gewassen** of **dierlijke productiesystemen**, vanwege de beoogde **voordelen** die ontstaan door de **ecologische en economische interacties**.

Beleid:

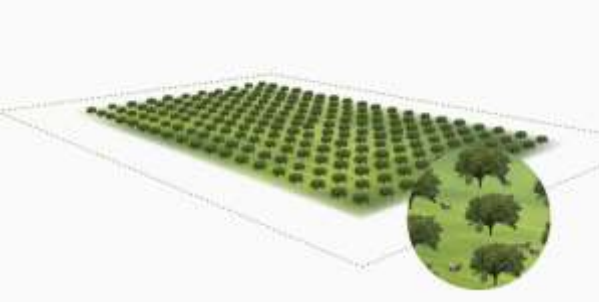
- Aanvalsplan landschapselementen
- Bossenstrategie
- Deltaplan Biodiversiteitsherstel

Grote uitdaging! Boer nodig

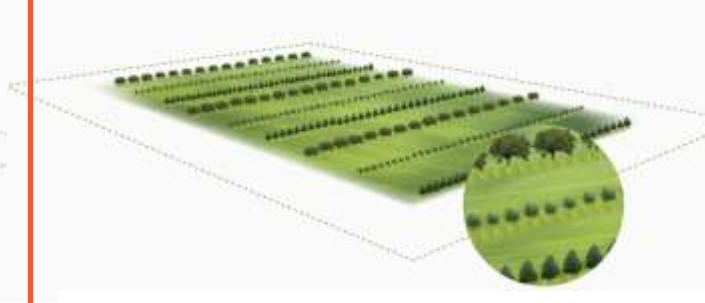

Agroforestry en melkveehouderij

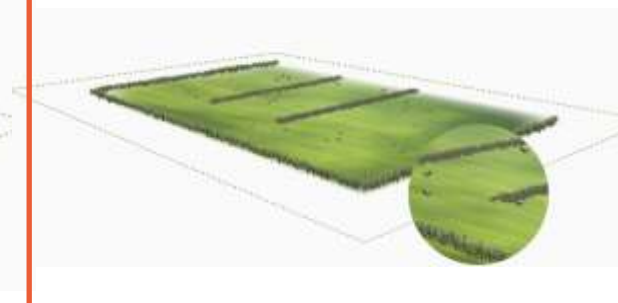
Boomweide

Rijenteelt op grasland

Voederbomen

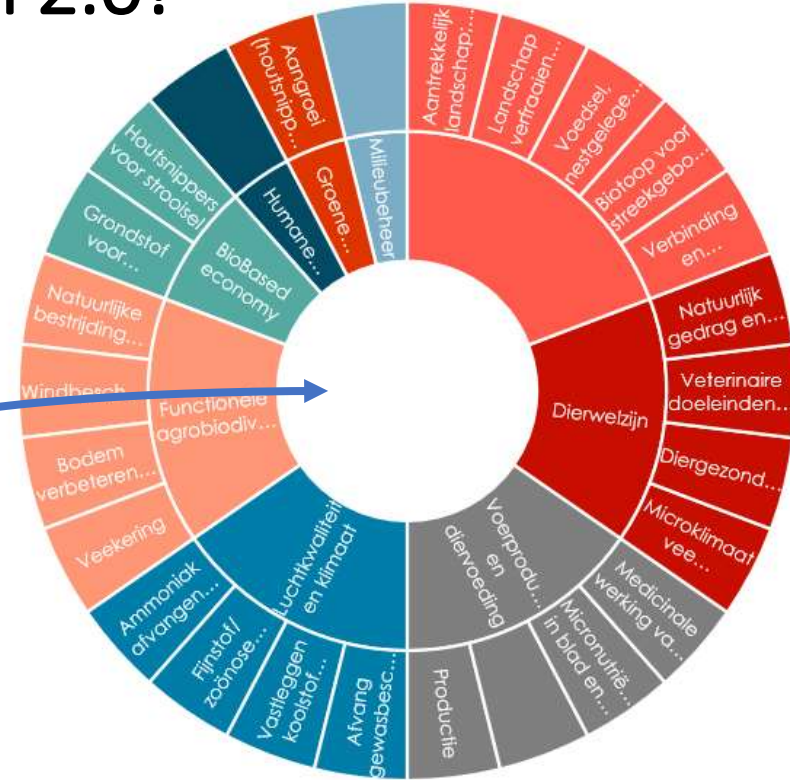
Biodynamisch melkveehouder Gerard Keurentjes ging aan de slag met agroforestry. Foto: Xavier San Giorgi

Houtwallen in de Achterhoek

- Cultuur(landschap), biodiversiteit, koolstof, beperkte functionaliteit voor het melkveebedrijf
  - Herontwerp houtwal: Houtwal 2.0
  - Waarbij houtwallen functioneel zijn voor de melkveehouderij
  - Een nieuw functioneel cultuurlandschap!
  - Maar wat komt hier bij kijken?
-
- Kansen en belemmeringen, ontwerp, plantkeuze, aanleg, etc

Unieke aanpak Proces Houtwal 2.0!

- LESA: cultuurhistorische context Achterhoek
- Groslijst mogelijke soorten op basis van:
  - Naamlijst Houtige Gewassen
  - Bert Maas – Inheemse bomen en struiken in Nederland
- Inventarisatie van gewenste functies houtigen (ecosysteemdiensten)
- Koppeling van de gewenste functies aan wensen houtwal (2 ondernemers, proefperceel)
- Check klimaatrobustheid
- Check genetische herkomst
- Beplantingsplan

Programma

Rob Geerts

Het landschap rond De Marke in historisch perspectief

Jacco de Stigter

Houtwal 2.0: de 5 varianten

Marc Ravesloot

Plantkeuze in een tijd van versnelde klimaatverandering

Dyon Temming
& Robin Walvoort

Een gesprek over de praktijk

12.20 Projectresultaten en toekomst

12.30 Lunch en bekijken van de vijf varianten

13.30 Afsluiten

Het landschap rond De Marke in historisch perspectief

Rob Geerts

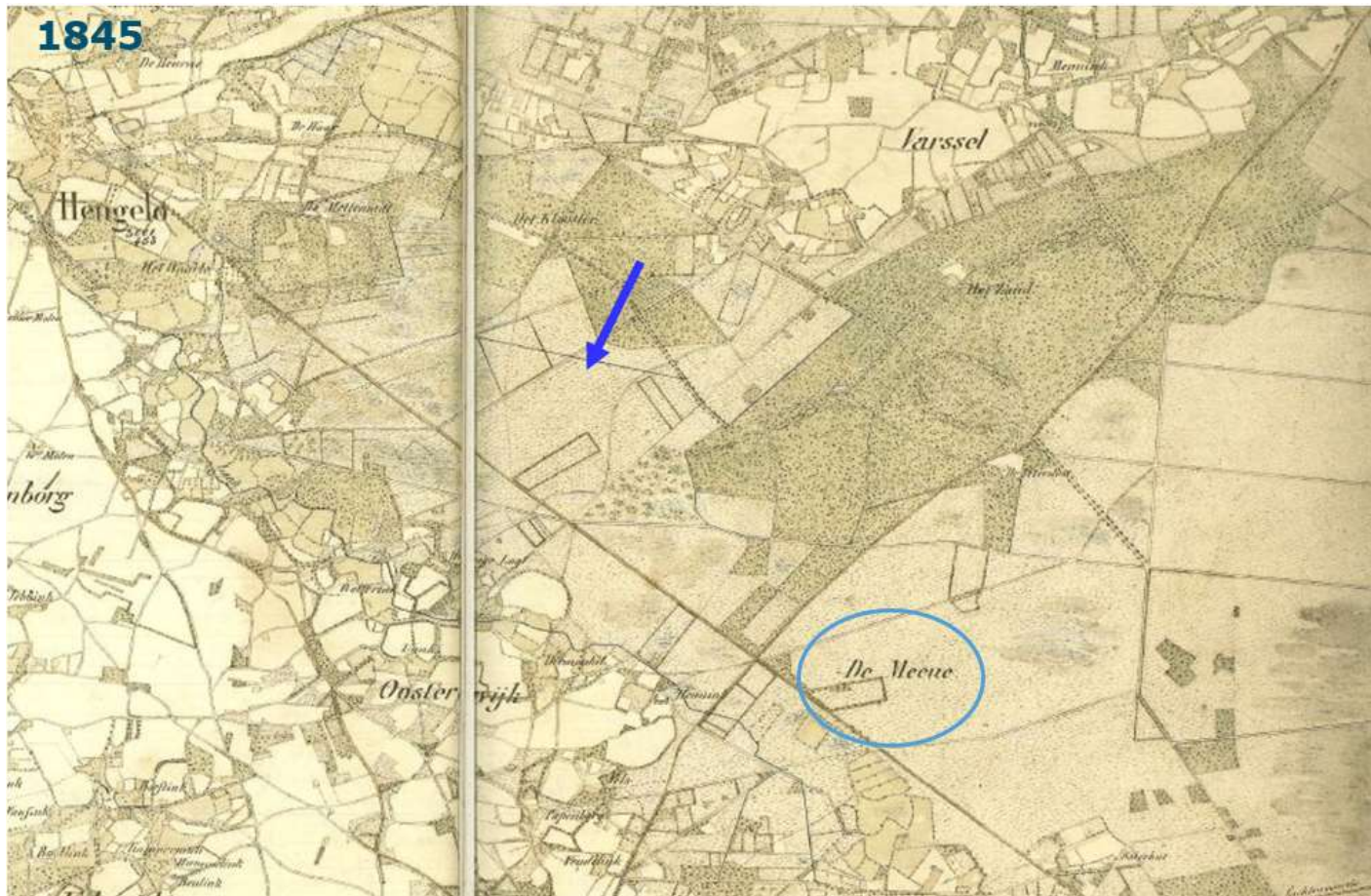
Wageningen Plant Research

De Dunsborger en Hattemermark 1553

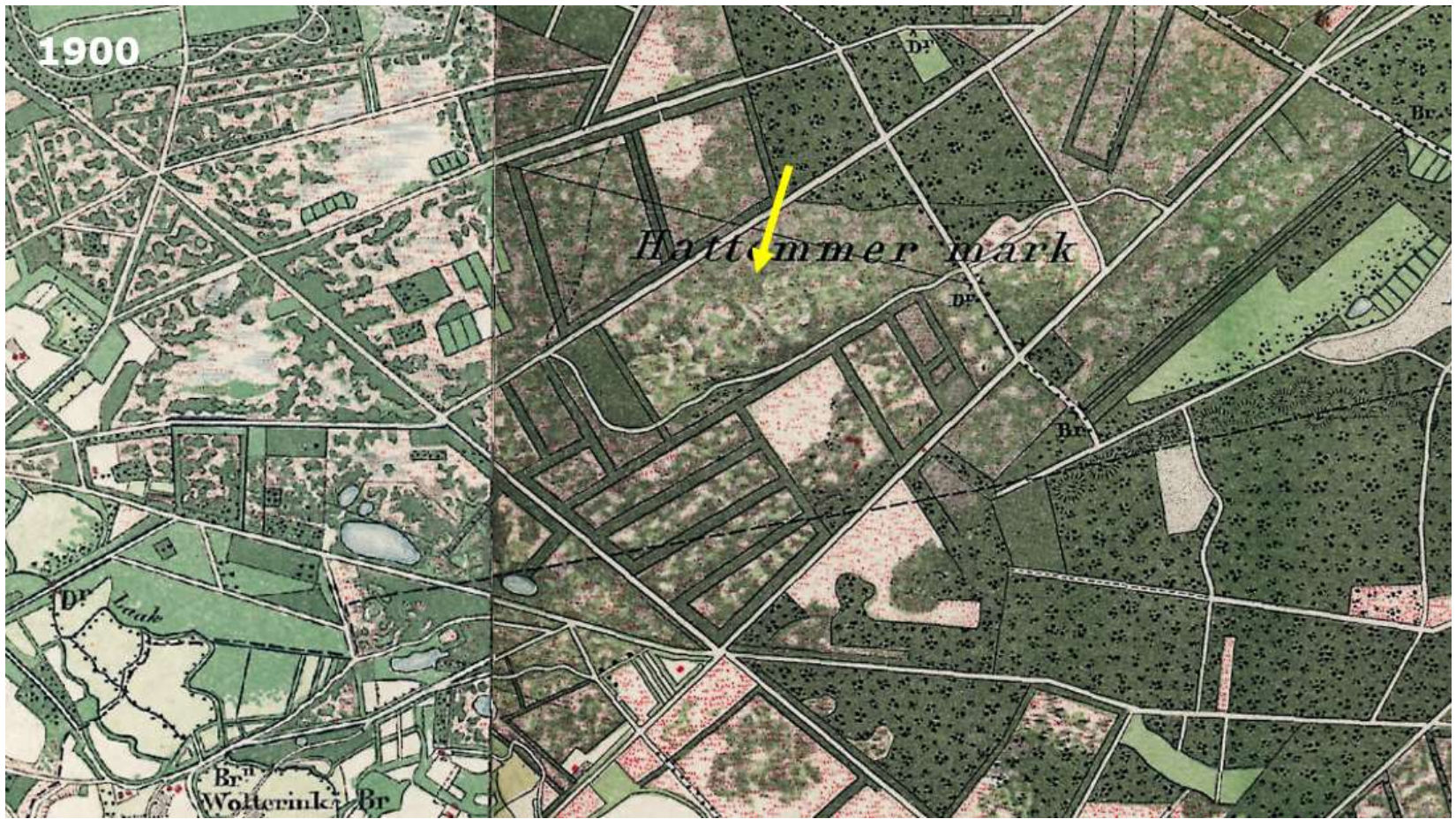
De **marke** is een organisatievorm uit de middeleeuwen van een aantal "vrije boeren" die zich aaneensloten om op de voet van gezamenlijkheid de gronden te benutten waarover ze de gebruiksrechten en onderhouds-plichten hadden gekregen, het *markerecht* of de *markekeur*.

1950

1981

1995

2022

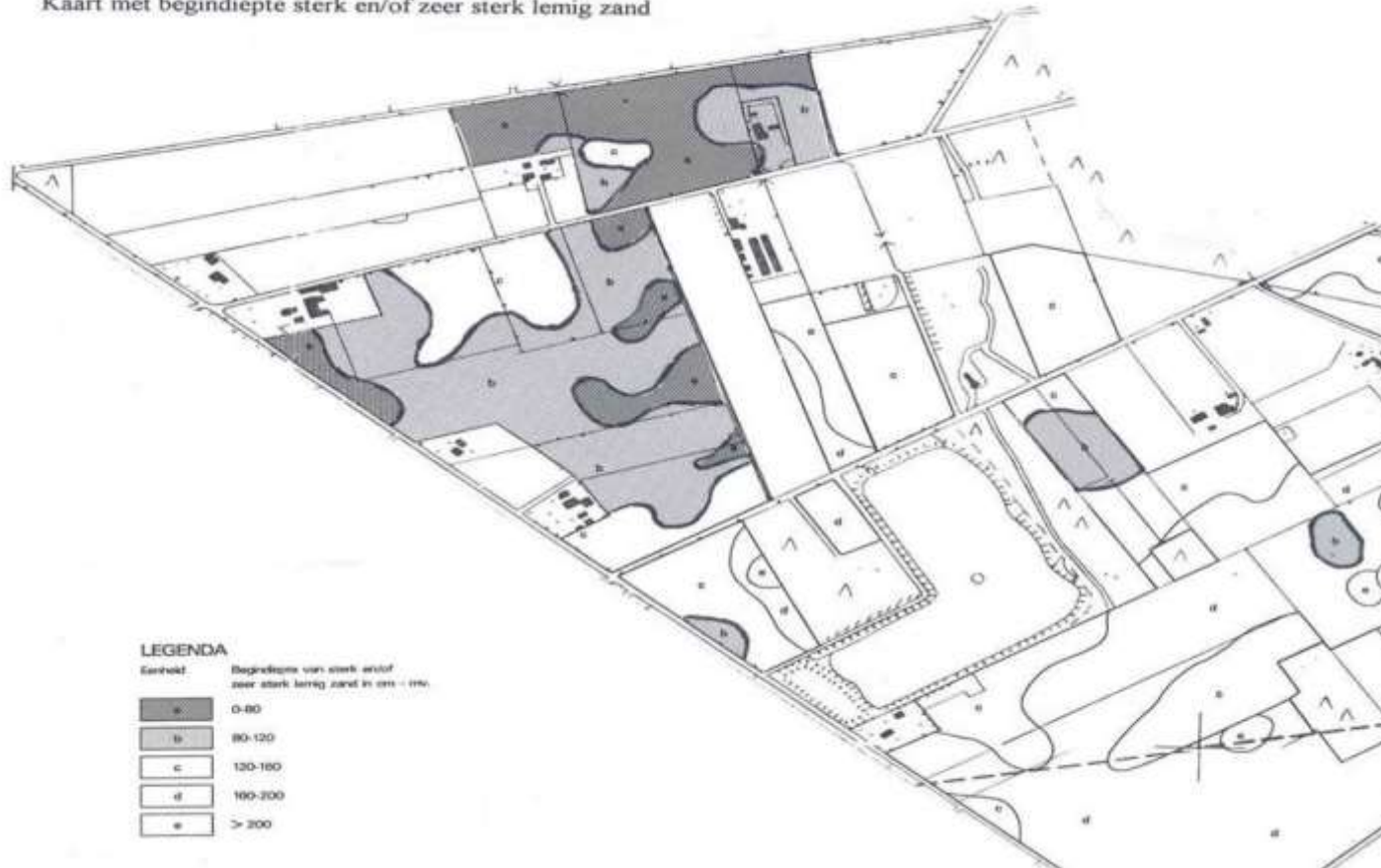

Hoogtekaart

Kaart met begindiepte sterk en/of zeer sterk lemig zand

Boom- en struiksoorten van jonge heideontginning

Droog: ruwe berk, grove den, zomereik, brem, bramen, gewone vlier, sporkehout, trosvlier, wilde kamperfoelie, wilde lijsterbes, hulst

Vochtig: zachte en ruwe berk, zomereik, bramen, gewone vlier, grauwe-/geoorde wilg, sporkehout, trosvlier, wilde kamperfoelie, wilde lijsterbes

Lemig

en vochtig: zachte- en ruwe berk, (knot)wilg, (knot)els, éénstijlige meidoorn, sleedoorn, gewone vlier, hazelaar, wilde kardinaalsmuts, veldesdoorn, vogelkers, hondsroos, Gelderse roos, wilde lijsterbes, sporkehout, zomereik

---

Houtwal 2.0: De 5 varianten

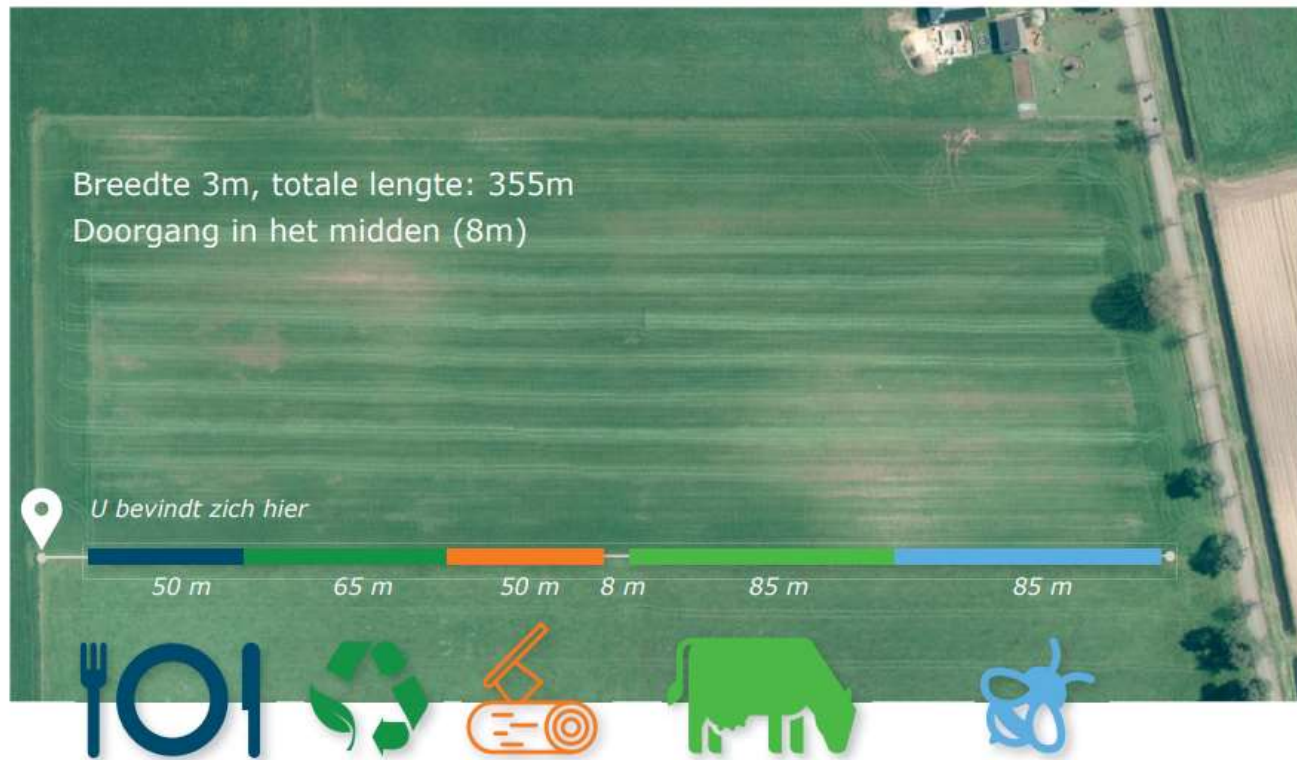

Jacco de Stigter

Onderzoeker Louis Bolk Instituut

Houtwal 2.0 Vijf varianten

Humane voeding

- Noten en bessen
- Veredelde rassen
- Verwerken tot lang houdbare producten
- Lokale afzet
- Kennis en vaardigheid
- Samenwerking derde partij?

- ✓ Vijg
- ✓ Appelbes
- ✓ Hazelnoot
- ✓ Rimpelroos
- ✓ Vlierbes
- ✓ Tamme kastanje

Klimaatmitigatie & Luchtkwaliteit

- Temperatuurstijging van 1.5 graden
- Droogtetolerant
- Koolstof (CO₂) vastleggen
- Schadelijke stoffen filteren via huidmondjes
  - *Platte, brede bladeren*
- Fijnstof afvangen en met regenwater wegspoelen
  - *Ruwe, krullende, behaarde bladeren*
  - *Langwerpige, dunne naalden*

- ✓ Haagbeuk
- ✓ Grauwe abeel
- ✓ Ratelpopulier
- ✓ Wintereik
- ✓ Fladderiep
- ✓ Winterlinde
- ✓ Elsbes

Traditioneel

- Jonge heideontginningslandschap
- Veekering
  - *Stekels, doorns, dichte structuur*
- Nectarproductie
- Houtwinning
- Voedsel voor mens en vee

- ✓ Ruwe berk
- ✓ Hazelaar
- ✓ Eenstijlige meidoorn
- ✓ Hulst
- ✓ Grove den
- ✓ Zomereik
- ✓ Vuilboom
- ✓ Gewone vlier
- ✓ Wilde lijsterbes
- ✓ Brem

Voederbomen & Bodemkwaliteit

- Aanvulling op rantsoen
  - *Mineralen*
  - *Ruw-eiwit*
- Dierwelzijn
  - *Spoorelementen/tannines*
  - *Salicine*
  - *Schaduw*
- Bodemkwaliteit
  - *Mineralenpomp*
  - *Bodemleven*
- GLB gewascode 6809

- ✓ Ratelpopulier
- ✓ Esdoorn
- ✓ Haagbeuk
- ✓ Hazelaar
- ✓ Witte moerbeï
- ✓ Valse christusdoorn
- ✓ Wilde lijsterbes
- ✓ Winterlinde
- ✓ Boswilg

Biodiversiteit maximaal

- Habitat
  - Voedsel
  - Nestgelegenheid
  - Beschutting
- Corridor-functie
- Plaa**g**bestrijders en bestuivers
- ANLb

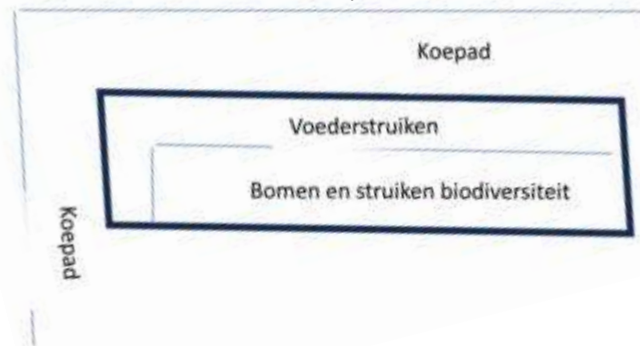
- ✓ Eenstijlige meidoorn
- ✓ Brem
- ✓ Vuilboom
- ✓ Hondсроos
- ✓ Boswilg
- ✓ Haagbeuk
- ✓ Hazelaar
- ✓ Wilde lijsterbes
- ✓ Ruwe berk
- ✓ Gewone vogelkers

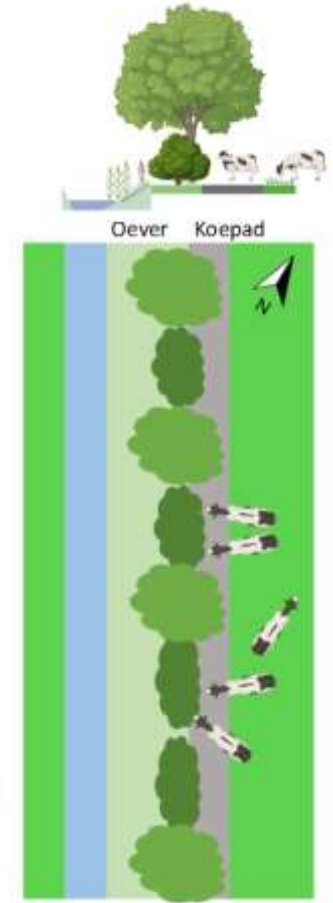
Houtwal 2.0 Vijf varianten

- Andere combinaties mogelijk
  - *Multifunctioneel*
- Spontane ontwikkeling
- Slim inpassen in bedrijf
  - Koepaden
  - Perceelsgrenzen
  - Bufferstroken

Ontwerp Te Brake

Ontwerp Krukerink

Onderzoek naar effecten van houtwalvarianten?

- Bodemkwaliteit, luchtkwaliteit
- Opbrengsten gras en gewas
- Biodiversiteit

Houtwal 2.0: De 5 varianten

Vragen?

Filmpje uit de praktijk

Gerbert en Linda Krukerink
Melkveebedrijf Baneman
Geesteren

Houtwal melkveehouderij 2.0: Gerbert en Linda Krukerink van melkveebedrijf Baneman in Geestere

in Verboegen

Plantkeuze in een tijd van versnelde klimaatverandering

Marc Ravesloot

Wageningen Plant Research

Inhoud

- *Selectiecriteria voor Houtwal 2.0*
- *Op weg naar functionele houtwallen*
- *Klimaatverandering en drukfactoren op vitale groei van houtige gewassen*
- *Het proces van klimaatverandering: een autonoom proces*
- *Toenemende gestapelde stressfactoren die groei houtige gewassen belemmeren*
- *Tegen de stroom in of met de stroom mee?*
- *Zorgvuldig omgaan met verschillende genetische bronnen binnen Houtwal 2.0*

Stapsgewijze aanpak voor het ontwerp van Houtwal 2.0

- Opstellen van selectiecriteria die uiteindelijk leiden tot een voorstel voor een nieuw type houtwal of voederhaag:
  - LESA: cultuurhistorische context Achterhoek
  - Inventarisatie van gewenste functies (ecosysteemdiensten) bij de deelnemers
  - Koppeling van de gewenste functies aan potentieel geschikte houtige gewassen voor de vier varianten
  - Klimaatrobuustheid van het houtige gewas
  - Locatie van de ondernemer in relatie genetische herkomst
  - Uitwerken tot een plan: maatwerk per locatie

Traditioneel of vernieuwende stap naar functionele Houtwal 2.0

Met specifieke klimaatadaptieve keuzes
is er mogelijk meer te bereiken en
sterven de bestaande houtwallen niet als
gevolg van klimaatverandering

Klimaatverandering en drukfactoren op vitale groei van houtwallen

Overzicht van de stressfactoren die van invloed zijn op gezonde groei

ABIOTISCH STRESS TYPE	ABIOTISCHE STRESS	FYSIOLOGISCH EFFECT
Water	Tekort	Droogte
	Inundatie	Zuurstoftekort wortelgestel
Temperatuur	Vorst	Bevriezing
	Koude	Winterrust problemen
	Hitte	Blad en stamverbranding
Licht/straling	Laag	
	Hoog	
	Infrarood	
	Zichtbaar	
	UV	
	Ioniserend	
Bodem	Verziltig	Gereduceerde transpiratie (=groei)/bladverbranding/verminderde koolstofvastlegging/sterfte
	Mineralen tekort/lage bodemvruchtbaarheid	
	Mineralen toxiciteit	
	pH	
	Luchtverontreiniging	
	Bodemtemperatuur	Veranderende fenologie
	Bodemverdichting	Gereduceerde groei
Atmosfeer	Wind	
	Luchtdruk	
	Geluid	
	Magnetische straling	
	Electrische lading	
	Dampdrucktekort	Oplopende stomatale weerstand indien boven grenswaarde/ zomerbladval/cavitaties

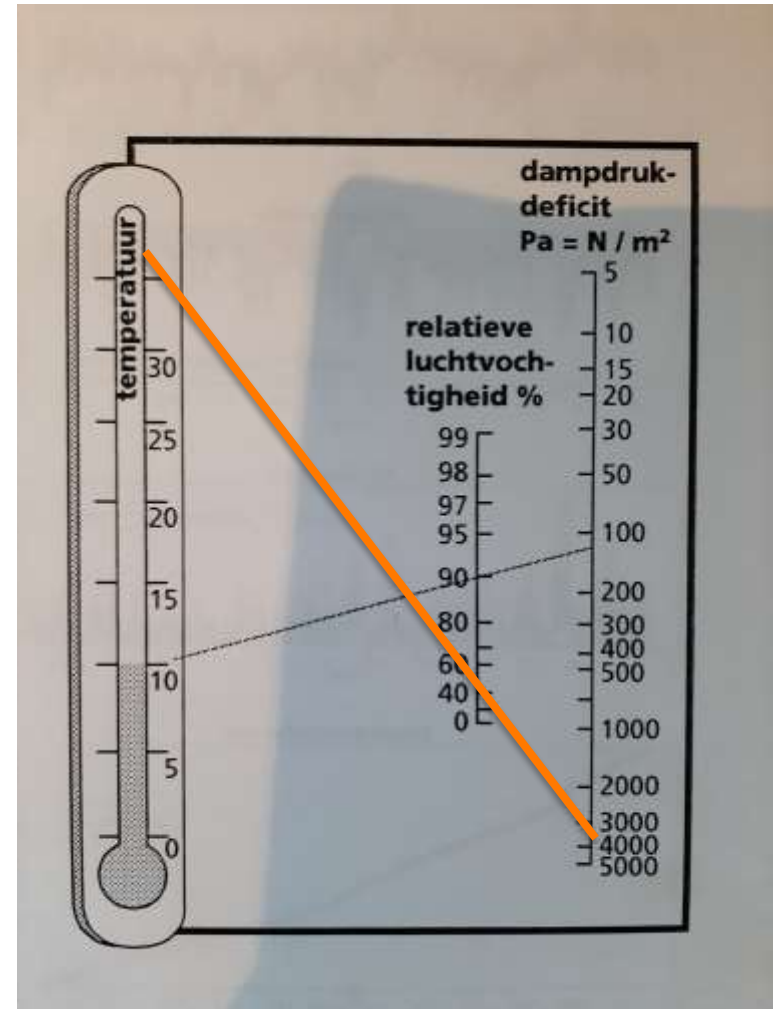
Toenemende gestapelde stressfactoren die groei houtige gewassen belemmeren

- Voor de Achterhoek:

ABIOTISCH STRESS TYPE	ABIOTISCHE STRESS	FYSIOLOGISCH EFFECT
Water	Tekort	Droogte/overbruggen perioden van droogte
	Overmaat/inundatie	Zuurstoftekort wortelgestel
Temperatuur	Hitte	Blad en stamverbranding
Bodem	Bodemtemperatuur	Veranderende fenologie
	Bodemverdichting	Gereduceerde groei
Atmosfeer	Dampdruktekort	Oplopende stomatale weerstand indien boven grenswaarde/ zomerbladval/cavitaties

Atmosferische droogte: het dampdruktekort

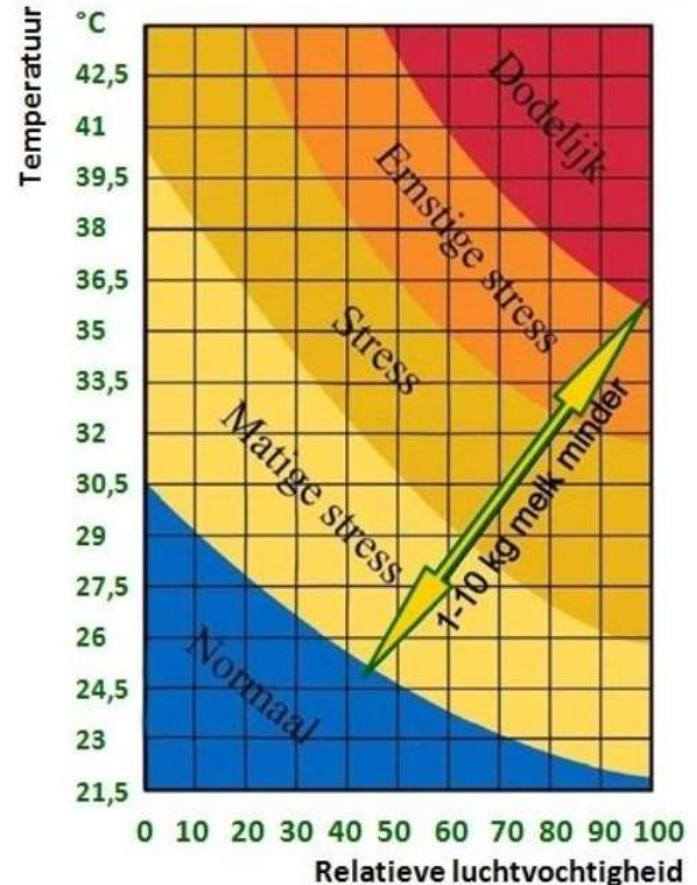
- Onderschatte en belangrijke abiotische stressfactor in de toekomstige NL platteland en steden voor vitale boomgroei
- $T + RV \Rightarrow DDD=DDT=VPD$
- Het bepaalt de kracht waarmee iets uitdroogt
- Maar ook in hoge mate bepalend voor de snelheid waarmee een boom transpireert
- DDT door klimaatverandering hoger
- DDT + sterke wind= nog sterkere transpiratie van

Klimaatverandering:
inmiddels een autonoom proces

- Internationale afspraken hebben geen tijdig effect en tevens een na-ijl effect
- Snelheid van de verandering is veel groter snelheid waarmee wij maatregelen nemen
- Belang van houtwallen en voederhagen in een nieuw daglicht vanwege meervoudig nut

Hittestress bij melkvee

Klimaatverandering en houtige gewassen

- **De snelheid waarmee het klimaat verandert vormt een ernstige bedreiging voor het voortbestaan van bossen wereldwijd.**
- Natuurlijke halfnatuurlijke en stedelijke ecosystemen worden al beïnvloed door de klimaatverandering, wat resulteert in suboptimale boomgroei, toenemende sterfte en grotere vatbaarheid voor ziekten en plagen
- Toekomstige sterfte van bomen hebben sociaaleconomische gevolgen voor overheden en burgers door het verlies van zowel ecosysteemdiensten als investeringen in aanplant en onderhoud
- De snelheid van de klimaatverandering loopt asynchroon met de snelheid waarin een soort zich genetisch kan aanpassen in natuurlijke ecosystemen

Klimaatverandering en houtige gewassen

- De snelheid waarmee het klimaat verandert vormt een ernstige bedreiging voor het voortbestaan van bossen wereldwijd.
- **Natuurlijke halfnatuurlijke en stedelijke ecosystemen worden al beïnvloed door de klimaatverandering, wat resulteert in suboptimale boomgroei, toenemende sterfte en grotere vatbaarheid voor ziekten en plagen**
- Toekomstige sterfte van bomen hebben sociaaleconomische gevolgen voor overheden en burgers door het verlies van zowel ecosysteemdiensten als investeringen in aanplant en onderhoud
- De snelheid van de klimaatverandering loopt asynchroon met de snelheid waarin een soort zich genetisch kan aanpassen in natuurlijke ecosystemen

Klimaatverandering en houtige gewassen

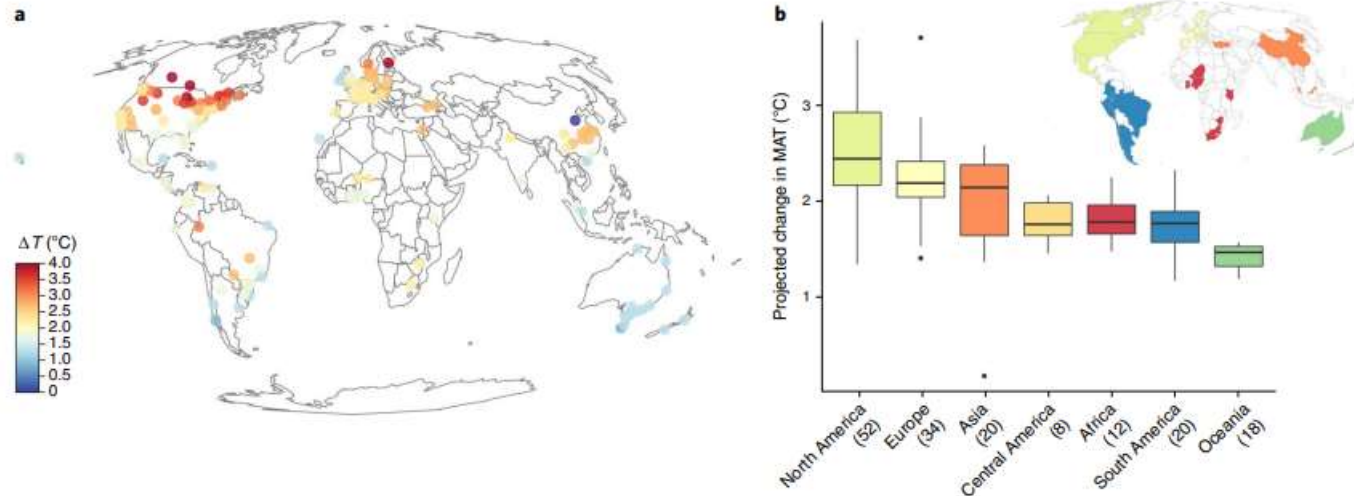
- De snelheid waarmee het klimaat verandert vormt een ernstige bedreiging voor het voortbestaan van bossen wereldwijd.
- Natuurlijke halfnatuurlijke en stedelijke ecosystemen worden al beïnvloed door de klimaatverandering, wat resulteert in suboptimale boomgroei, toenemende sterfte en grotere vatbaarheid voor ziekten en plagen
- **Toekomstige sterfte van bomen hebben sociaaleconomische gevolgen voor overheden en burgers door het verlies van zowel ecosysteemdiensten als investeringen in aanplant en onderhoud**
- De snelheid van de klimaatverandering loopt asynchroon met de snelheid waarin een soort zich genetisch kan aanpassen in natuurlijke ecosystemen

Klimaatverandering en houtige gewassen

- De snelheid waarmee het klimaat verandert vormt een ernstige bedreiging voor het voortbestaan van bossen wereldwijd.
- Natuurlijke halfnatuurlijke en stedelijke ecosystemen worden al beïnvloed door de klimaatverandering, wat resulteert in suboptimale boomgroei, toenemende sterfte en grotere vatbaarheid voor ziekten en plagen
- Toekomstige sterfte van bomen hebben sociaaleconomische gevolgen voor overheden en burgers door het verlies van zowel ecosysteemdiensten als investeringen in aanplant en onderhoud
- **De snelheid van de klimaatverandering loopt asynchroon met de snelheid waarin een soort zich genetisch kan aanpassen in natuurlijke ecosystemen**

Autonoom proces van klimaatverandering

Fig. 1 | Exposure to future climate change across the world's cities. a,b, Exposure of 164 cities to predicted changes in MAT in 2050 relative to baseline MAT between 1979 and 2013 (a); boxplot of changes in MAT averaged across cities in seven geographical regions (as coloured in inset map); numbers in brackets indicate the number of cities for each region (b). Plots display data for RCP 6.0 averaged across 10 GCMs.

- Anticiperen op de effecten van klimaatverandering op toekomstige geschiktheid van houtige gewassen.

Wat te doen?

- Tegen de stroom in of met de stroom mee (adapteren)
- Tegen de stroom in:
  - Ontkenning of nog niet (voldoende) doordrongen zijn van de klimaatverandering
  - In het hier en nu blijven hangen: het zal zo'n vaart niet lopen
  - Blijven hangen in emotie (hardliners in zinlose inheems-uitheems discussie)

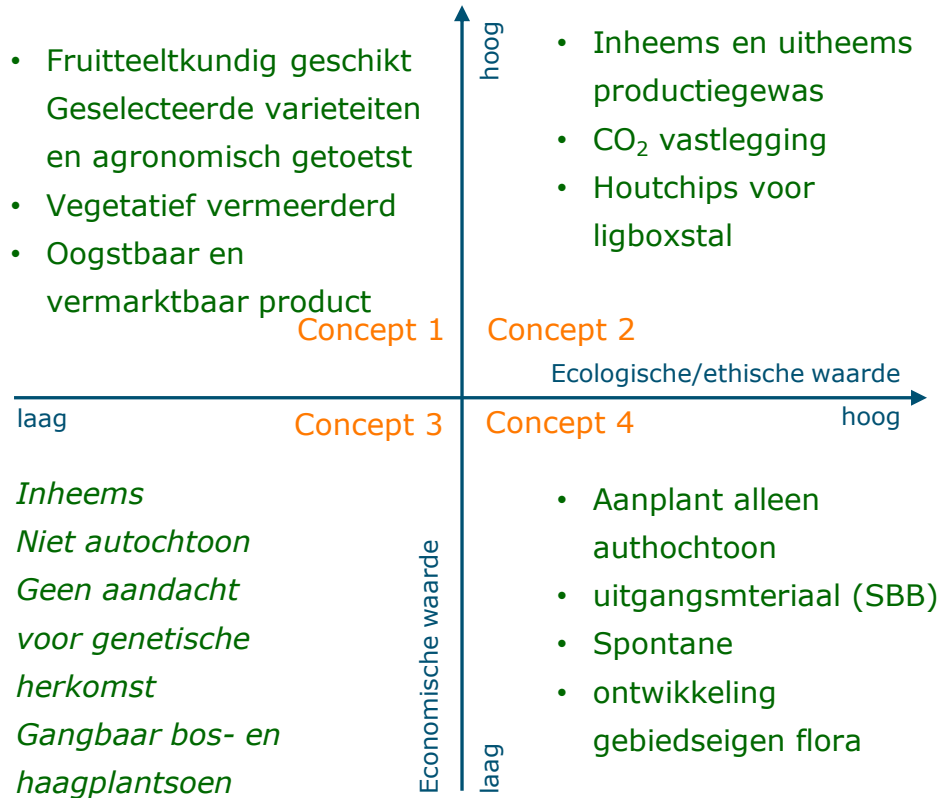

Verantwoord omgaan met genetische bronnen

- Wettelijk erg veel ruimte
- Weinig bekend van de natuurlijke verspreiding van aanplanten en de risico's voor natuur in de nabijheid
- Daarom is hierbij stilstaan en gezond verstand gebruiken aan te raden
- Daardoor kunnen we bewust kiezen
- Deze excersitie is een poging de toepassing van de selectie van het genetisch uitgangsmateriaal te stroomlijnen

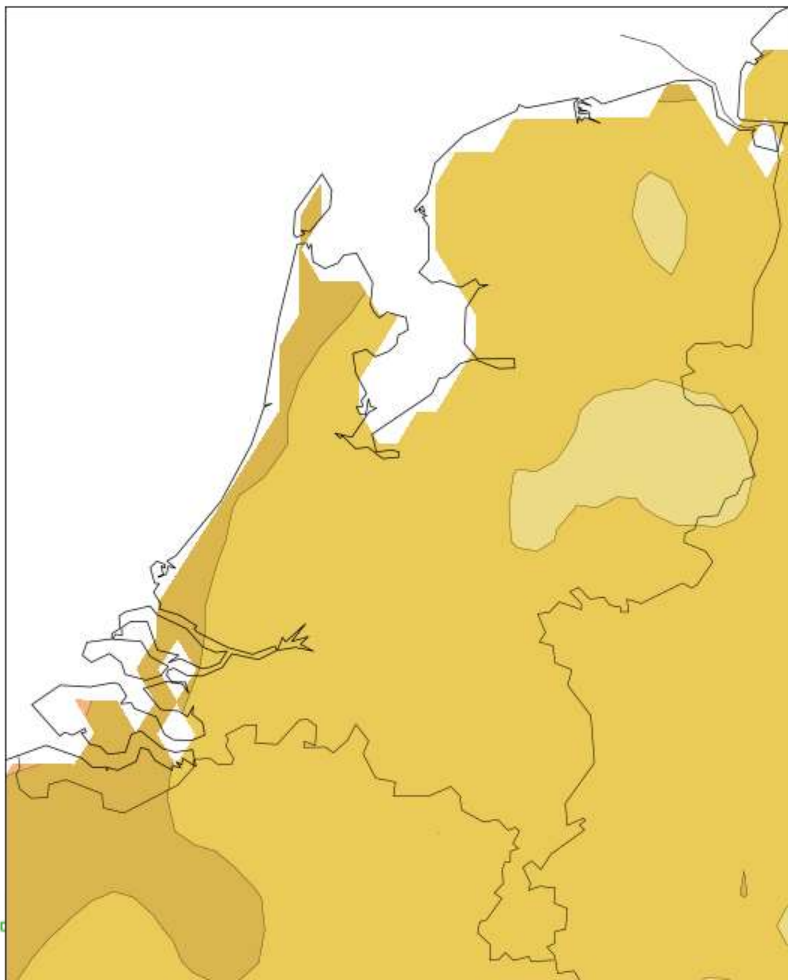

Andere landgebruiksvormen en genetische herkomst houtig materiaal

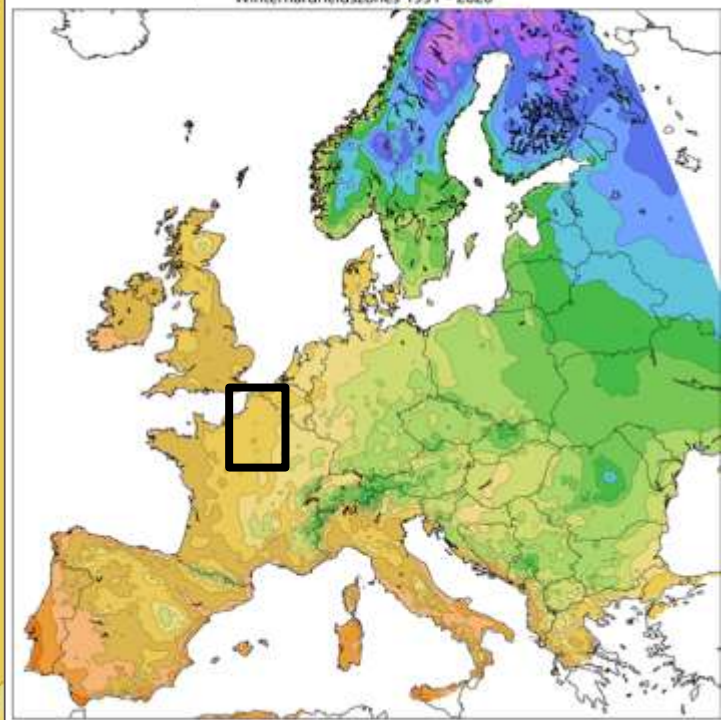

Winterhardheidszones 2050, GL scenario

- 1a (-51.1° to -48.3°)
- 1b (-48.3° to -45.6°)
- 2a (-45.6° to -42.8°)
- 2b (-42.8° to -40.0°)
- 3a (-40.0° to -37.2°)
- 3b (-37.2° to -34.4°)
- 4a (-34.4° to -31.7°)
- 4b (-31.7° to -28.9°)
- 5a (-28.9° to -26.1°)
- 5b (-26.1° to -23.3°)
- 6a (-23.3° to -20.6°)
- 6b (-20.6° to -17.8°)
- 7a (-17.8° to -15.0°)
- 7b (-15.0° to -12.2°)
- 8a (-12.2° to -9.4°)
- 8b (-9.4° to -6.7°)
- 9a (-6.7° to -3.9°)
- 9b (-3.9° to -1.1°)
- 10a (-1.1° to 1.7°)
- 10b (1.7° to 4.4°)
- 11a (4.4° to 7.2°)
- 11b (7.2° to 10.0°)
- 12a (10.0° to 12.8°)
- 12b (12.8° to 15.6°)
- 13a (15.6° to 18.3°)
- 13b (18.3° to 21.1°)

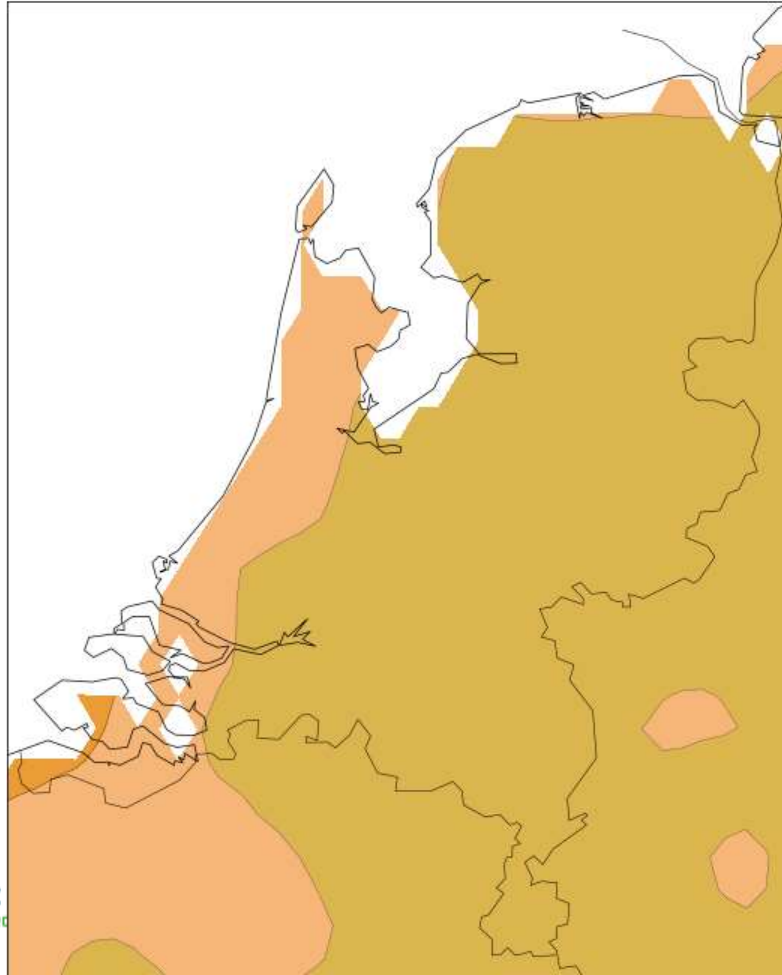

Winterhardheidszones 1991 - 2020

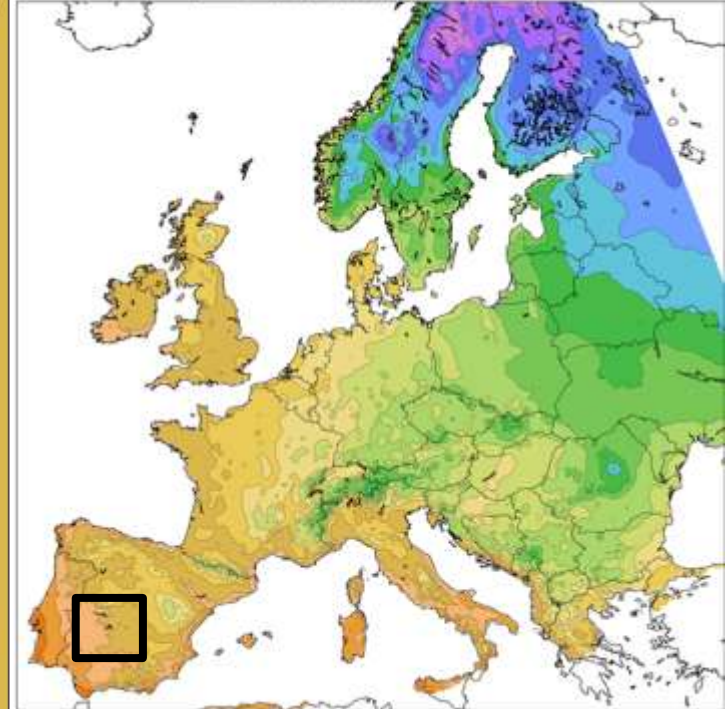

Winterhardheidszones 2050, WH scenario

- 1a (-51.1° to -48.3°)
- 1b (-48.3° to -45.6°)
- 2a (-45.6° to -42.8°)
- 2b (-42.8° to -40.0°)
- 3a (-40.0° to -37.2°)
- 3b (-37.2° to -34.4°)
- 4a (-34.4° to -31.7°)
- 4b (-31.7° to -28.9°)
- 5a (-28.9° to -26.1°)
- 5b (-26.1° to -23.3°)
- 6a (-23.3° to -20.6°)
- 6b (-20.6° to -17.8°)
- 7a (-17.8° to -15.0°)
- 7b (-15.0° to -12.2°)
- 8a (-12.2° to -9.4°)
- 8b (-9.4° to -6.7°)
- 9a (-6.7° to -3.9°)
- 9b (-3.9° to -1.1°)
- 10a (-1.1° to 1.7°)
- 10b (1.7° to 4.4°)
- 11a (4.4° to 7.2°)
- 11b (7.2° to 10.0°)
- 12a (10.0° to 12.8°)
- 12b (12.8° to 15.6°)
- 13a (15.6° to 18.3°)
- 13b (18.3° to 21.1°)

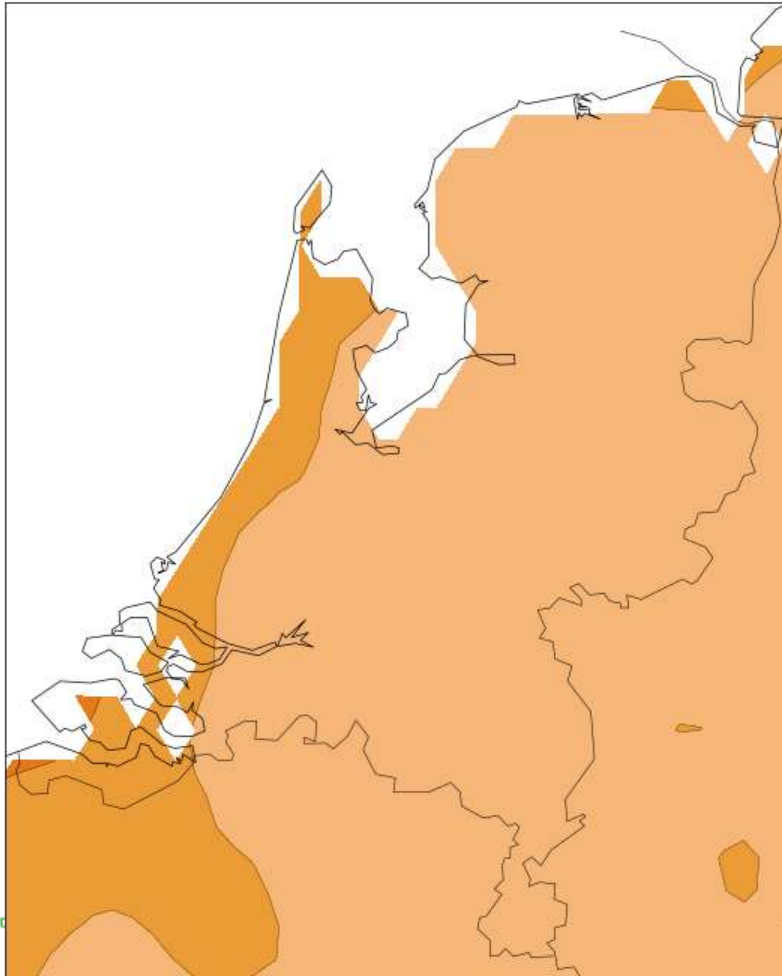

Winterhardheidszones 1991 - 2020

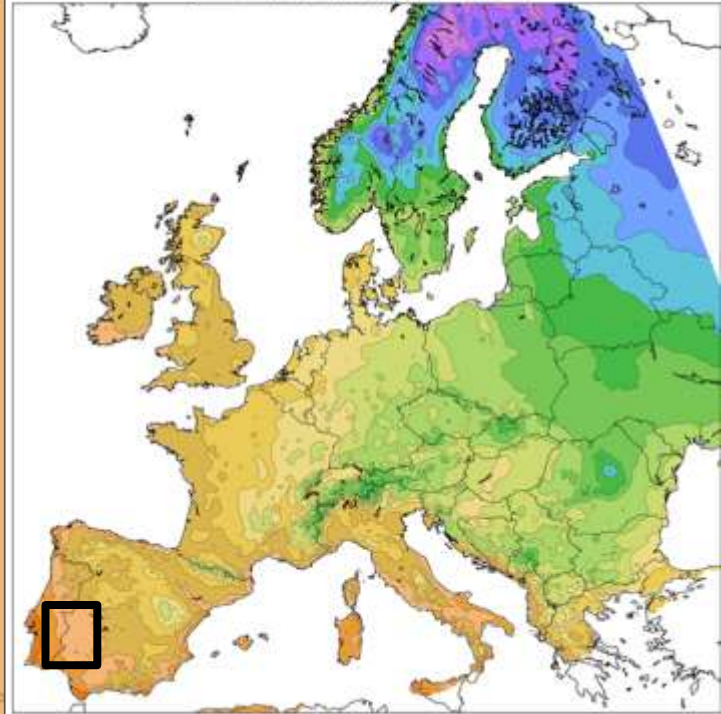

Winterhardheidszones 2085, WH scenario

- 1a (-51.1° to -48.3°)
- 1b (-48.3° to -45.6°)
- 2a (-45.6° to -42.8°)
- 2b (-42.8° to -40.0°)
- 3a (-40.0° to -37.2°)
- 3b (-37.2° to -34.4°)
- 4a (-34.4° to -31.7°)
- 4b (-31.7° to -28.9°)
- 5a (-28.9° to -26.1°)
- 5b (-26.1° to -23.3°)
- 6a (-23.3° to -20.6°)
- 6b (-20.6° to -17.8°)
- 7a (-17.8° to -15.0°)
- 7b (-15.0° to -12.2°)
- 8a (-12.2° to -9.4°)
- 8b (-9.4° to -6.7°)
- 9a (-6.7° to -3.9°)
- 9b (-3.9° to -1.1°)
- 10a (-1.1° to 1.7°)
- 10b (1.7° to 4.4°)
- 11a (4.4° to 7.2°)
- 11b (7.2° to 10.0°)
- 12a (10.0° to 12.8°)
- 12b (12.8° to 15.6°)
- 13a (15.6° to 18.3°)
- 13b (18.3° to 21.1°)

Winterhardheidszones 1991 - 2020

Annual Average Temperature (AAT) GEMMIDDELDE JAARTEMPERATUUR

Short	Latin	SpecNr	Count	BestDf	Cmean	Cmedian	percentielberekeningen AAT					range (950-050)	
							C_050	C_250	C_500	C_750	C_950		
Querpedu	Quercus pedunculiflora	22444	52	5	7.7	7.4	6.3	6.9	7.4	8.6	9.6	3.3	
Querpet1	Quercus petraea agg.	61369	2420	5	8.1	8.1	5.4	7.0	8.1	9.2	10.6	5.3	
Querxca	Quercus x calvescens	64464	183	5	8.9	8.8	8.0	8.4	8.8	9.3	10.2	2.2	
Querpoly	Quercus polycarpa	22448	71	3	9.3	9.0	5.8	7.8	9.0	10.4	13.9	8.1	
Querrobu	Quercus robur	22457	32219	5	8.9	9.0	4.7	7.6	9.0	10.4	12.8	8.1	AAT al overschreden met 1.5C
Querxro	Quercus x rosacea	45834	231	5	9.5	9.9	6.9	8.2	9.9	10.7	11.4	4.5	
Querrubr	Quercus rubra	22466	2839	5	9.9	10.0	7.5	9.0	10.0	10.7	12.1	4.6	huidige AAT Nederland = 10.5C
Querpetr	Quercus petraea	22445	35832	5	10.4	10.9	4.1	8.5	10.9	12.6	15.1	11.0	
Querfagi	Quercus faginea	22507	83	5	11.7	11.8	10.7	11.5	11.8	12.0	12.4	1.6	smalle bandbreedte
Querrpr	Quercus robur subsp. robur	22459	177	5	12.1	12.5	10.3	11.9	12.5	13.2	14.4	4.1	
Querpyre	Quercus pyrenaica	22455	376	5	13.1	13.1	11.3	12.4	13.1	13.8	14.8	3.6	
Querpube	Quercus pubescens	22449	10782	5	13.2	14.7	-0.7	12.4	14.7	16.9	18.7	19.5	grote bandbreedte
Quercren	Quercus crenata	22503	27	3	14.9	14.8	12.6	13.8	14.8	15.9	17.9	5.3	
Querckrr	Quercus cerris	22497	3410	5	15.3	15.5	11.5	14.1	15.5	17.0	18.6	7.1	
Querppp	Quercus pubescens subsp. pubescens	22451	1565	5	15.5	16.1	11.6	14.4	16.1	17.6	18.9	7.3	
Quercong	Quercus congesta	22502	251	5	16.1	16.1	14.3	15.5	16.1	16.8	18.0	3.7	
Querilex	Quercus ilex	22435	4754	5	16.1	16.5	12.4	14.6	16.5	17.9	18.9	6.5	
Queripi	Quercus ilex subsp. ilex	44648	1205	5	16.4	16.6	13.6	15.3	16.6	17.7	18.8	5.2	
Quersube	Quercus suber	22470	705	4	16.8	16.9	14.2	15.6	16.9	18.1	19.0	4.8	
Querfrai	Quercus frainetto	22510	501	5	16.7	17.0	13.3	15.6	17.0	18.1	19.0	5.7	
Quertroj	Quercus trojana	22472	37	2	16.9	17.4	12.9	15.8	17.4	18.4	19.1	6.1	
Querdale	Quercus dalechampii	22505	977	5	17.4	17.8	14.7	16.7	17.8	18.6	19.1	4.3	
Quercocc	Quercus coccifera	22498	637	5	17.5	17.9	14.2	16.7	17.9	18.7	19.1	4.9	
Quermacr	Quercus macrolepis	22440	44	2	18.3	18.6	16.6	17.9	18.6	18.9	19.2	2.6	

AAT
landelijk
gebied NL

AAT al overschreden met 1.5C

huidige AAT Nederland = 10.5C

smalle bandbreedte

grote bandbreedte

AAT
binnen
stedelijk
gebied NL

Plantkeuze in een tijd van versnelde klimaatverandering

Vragen?

Filmpje uit de praktijk

Martijn & Ursula te Brake
Hoeve 't Ros in het Woold
Winterswijk

Houtwal melkveehouderij 2.0 : Martijn & Ursula te Brake op Hoeve 't Ros in het Woold bij Winterswijk

---

In gesprek over de praktijk

Dyon Temming

Agroforestry Netwerk Gelderland

Robin Walvoort

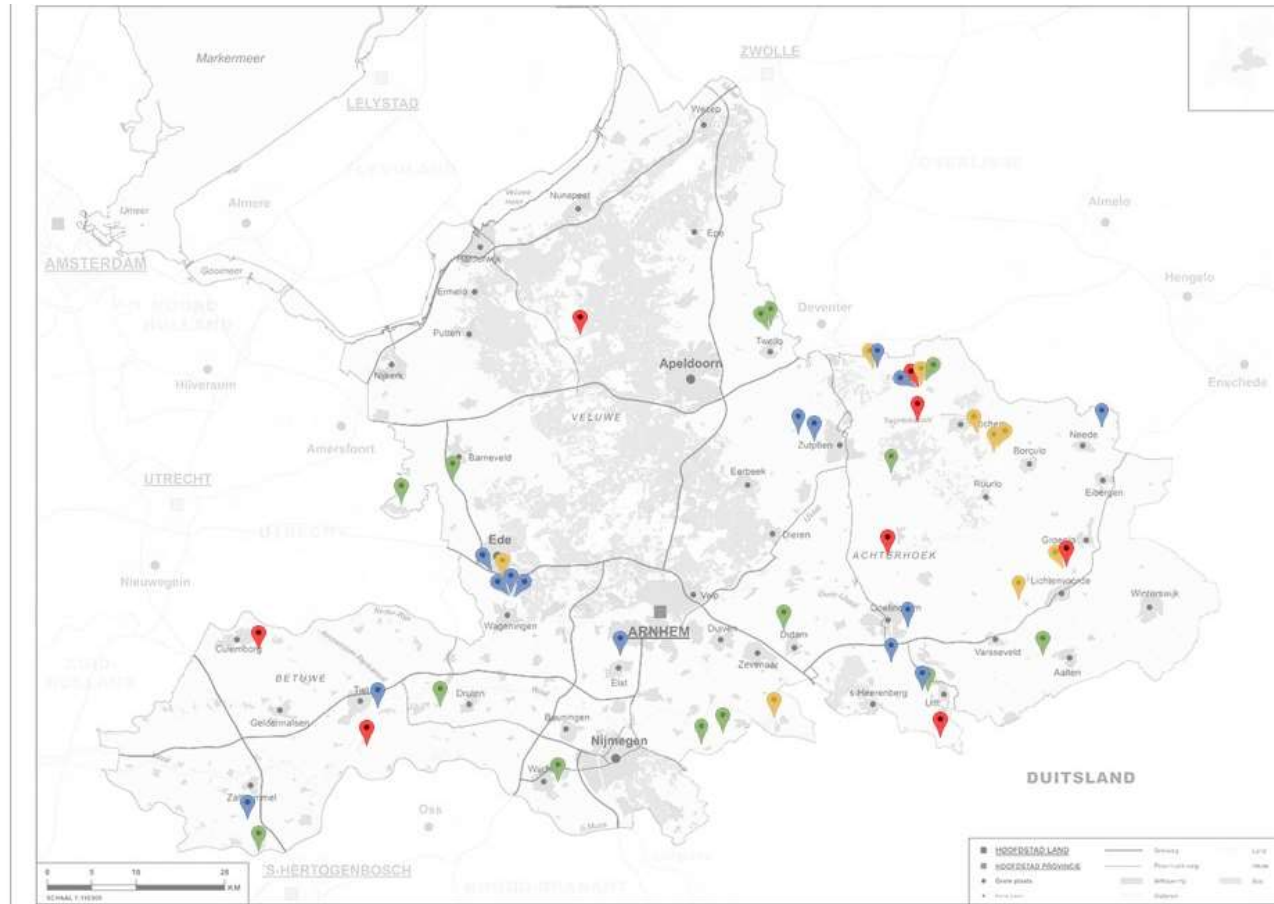
Melkveehouder

AGROFORESTRY NETWERK GELDERLAND

- Studiegroepen
  - Gekoppeld aan bedrijfsplannen
  - Specialistische groepen
- Gebiedspartijen verbinden
- Bedrijfsplannen
- Ondersteuning aanleg
- Gelderse aanleg subsidie
- Beleid en regelgeving
- Excursies, workshops, cursussen, ervaringsdeskundigen, toegang tot kennis

Contact: info@agroforestry gelderland.nl
Tel: 06 38 20 22 78

Tijd voor wat vragen

Vervolg

- We zetten in op vervolgonderzoek!
- Links op: Platform NIL Gelderland , website De Marke, Kennisbank van www.agroforestrynetwerk.nl
- Aanwezigen krijgen email (film + documenten)
- Bedankt!

Producten:

- 2 filmpjes Martijn en Gerbert
- 3^e filmpje in de maak
- Factsheets
- Inspiratiedocument
- Info-bord

Financiering

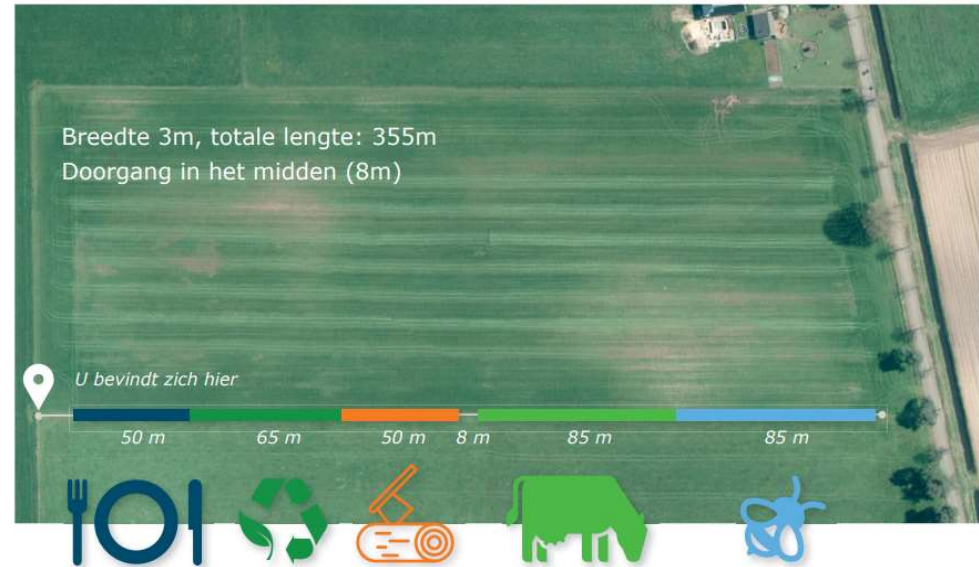

Inplant:

Afsluiting

- Soep en brood staan klaar!
- Veldbezoek: Bij iedere variant staat iemand van het team
- Zie ook informatiebord en factsheets
- Tevens: Demoveld toekomstgerichte gewassen
- **Op eigen gelegenheid, tot 13.30 uur**

Eet smakelijk!

Volg de
bordjes